

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΘΠ

‘Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων’

Κείμενο εργασίας για τη δημόσια διαβούλευση

Αθήνα 25 Φεβρουαρίου 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

‘Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων’	1
Κείμενο εργασίας για τη δημόσια διαβούλευση.....	1
Εισαγωγή.....	3
I. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο διά βίου μάθησης.....	5
α. Ένα σύντομο ιστορικό.....	5
β. Διαφάνεια των προσόντων.....	6
γ. Με το βλέμμα στο μέλλον.....	9
II. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF)	10
α. Ιστορικό & στόχευση	10
β. Τα 8 επίπεδα ως συστατικό στοιχείο του EQF.....	10
γ. Η προσέγγιση μέσω των ‘μαθησιακών αποτελεσμάτων’	11
δ. Οι ωφελούμενοι από τη θέσπιση του EQF	11
III. Το ‘υπό διαβούλευση’ Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΘΠΠ).....	12
α. Αναγκαιότητες & Προσέγγιση.....	12
β. Στόχος.....	12
γ. Η αρχιτεκτονική.....	13
δ. Παράμετροι εργασίας κατάρτισης του ΕΘΠΠ:.....	13
ε. Περιγραφή των επιπέδων	15
στ. Περιγραφικοί δείκτες	17
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΟΡΙΣΜΟΙ	21
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΗΜΕΡΑ.....	22

Εισαγωγή

Η ανάγκη δημιουργίας του Ελληνικού Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (ΕΘΠΠ) έχει ως σημείο αναφοράς τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2008¹, η οποία προτρέπει τα κράτη-μέλη:

- Να χρησιμοποιήσουν το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων/ΕΠΠ (European Qualifications Framework/EQF) ως εργαλείο αναφοράς για τη σύγκριση των συστημάτων απόκτησης προσόντων.
- Να συσχετίσουν τα εθνικά συστήματα απόκτησης προσόντων με το EQF έως το 2010.
- Να εκπονήσουν εθνικά πλαίσια προσόντων, σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία και πράξη,
- Να προσδώσουν έως το 2012 σ' όλους τους νέους τίτλους μια σύνδεση-αναφορά προς το EQF.

Η πρόταση που ακολουθεί συντάχθηκε από την Επιτροπή για τη δημιουργία ΕΘΠΠ, η οποία συγκροτήθηκε κατ' εντολή της Εθνικής Επιτροπής Διά Βίου Μάθησης, και μετά από σχετική απόφαση του ομώνυμου Γενικού Γραμματέα το Μάιο του 2009 και περαιώθηκε τον Φεβρουάριο του 2010

Περιλαμβάνει την παράθεση των ευρωπαϊκών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων, τη συνοπτική αποτύπωση της ελληνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και αποτελεί μία πρώτη προσέγγιση του υπό δημιουργία ΕΘΠΠ, καθώς επιχειρείται κατ' αρχήν μια θεωρητική απόπειρα αντιστοίχισης των εθνικών τίτλων με τα προτεινόμενα οκτώ (8) επίπεδα. Θα πρέπει εδώ να επισημανθεί πως η όποια αρχική αντιστοίχιση δε δεσμεύει ενδεχόμενες αναθεωρήσεις κατά την ολοκλήρωση της σχετικής εθνικής διαβούλευσης, δηλ. δεν αποκλείονται σε καμία περίπτωση «κάθετες» μετακινήσεις ή αναπροσαρμογές τίτλων.

Η λειτουργικότητα - ή αλλιώς - η ρεαλιστική κι αντικειμενική ανταπόκριση στην πραγματικότητα του προτεινόμενου ΕΘΠΠ των οκτώ επιπέδων θα δοκιμασθεί στο επόμενο δεύτερο στάδιο επεξεργασίας και μετεξέλιξης ή συμπλήρωσής του, το οποίο θα περιλαμβάνει και τη διαδικασία αντιστοίχισης συγκεκριμένων προσόντων (πτυχίων, διπλωμάτων και πιστοποιητικών). Συγκεκριμένα, στη φάση αυτή θα πρέπει να ελεγχθεί η λειτουργικότητα των προτεινόμενων επιπέδων στη διαδικασία αντιστοίχισης των πτυχίων, διπλωμάτων και πιστοποιητικών που προσφέρονται σήμερα (και όσων έχουν προσφερθεί και στο παρελθόν) στη χώρα μας, έτσι ώστε να εξαχθούν λεπτομερή συμπεράσματα ως προς την εγκυρότητα των περιγραφικών δεικτών.

Στόχος της διαδικασίας αντιστοίχισης είναι να καταστούν πιο διαφανείς τόσο οι ισοτιμίες όσο και οι διαφορές των προσόντων για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις και κυρίως για τους

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EL:PDF>

εργαζόμενους και τους πολίτες γενικότερα, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση των ενδιαφερομένων σε ποικίλες διαδρομές μάθησης. Η διασφάλιση της ποιότητας και η περαιτέρω βελτίωσή της, σε συνδυασμό και με τον προσανατολισμό κάθε διαδικασίας απόκτησης προσόντων στα μαθησιακά αποτελέσματα, θα συμβάλει στην ενίσχυση της αξιοπιστίας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το ΕΘΠΠ λαμβάνοντας υπόψη του τις ιδιαιτερότητες του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος **στοχεύει να συμβάλει σε μια αντικειμενική αξιολόγηση των ελληνικών προσόντων στην Ευρώπη, καθιστώντας αυτά συγκρίσιμα με εκείνα των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών.** Μ' αυτόν τον τρόπο θα διευκολυνθεί και η γεωγραφική κινητικότητα μαθητευόμενων/σπουδαστών/φοιτητών αλλά και των εργαζομένων μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων χωρών της Ε.Ε., τα ποσοστά της οποίας αναμένεται ότι θα αυξηθούν σημαντικά, αξιοποιώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ευκαιρίες που τους διανοίγονται.

I. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο διά βίου μάθησης

α. Ένα σύντομο ιστορικό

Εδώ και δύο περίπου δεκαετίες η διά βίου μάθηση αποτελεί ένα καίριο πολιτικό διακύβευμα, το οποίο συναρτάται άμεσα με την αναπτυξιακή και πολιτισμική προοπτική του αναπτυσσόμενου δυτικού κόσμου. Η παραδοχή αυτή δε βασίζεται σε ένα αυθαίρετο αξίωμα. Εδράζεται τόσο στις θεσμικές πρωτοβουλίες σε επίπεδο Ε.Ε όσο και στα απτά αποτελέσματα εφαρμοσμένων εκπαιδευτικών πολιτικών, οι οποίες υιοθετήθηκαν τα τελευταία 40 χρόνια επιφέροντας βαθιές τομές στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό ιστό ισχυρών χωρών του ευρωπαϊκού χάρτη.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας το 2000² κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μεγαλύτερη διαφάνεια στα προσόντα (πτυχία, διπλώματα, πιστοποιητικά) και η ενίσχυση της διά βίου μάθησης πρέπει να είναι δύο από τις κύριες συνιστώσες στο πλαίσιο των προσπαθειών για προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρώπης, τόσο στις απαιτήσεις της κοινωνίας της «γνώσης» όσο και στην ανάγκη βελτίωσης του επιπέδου και της ποιότητας της εργασίας.

Η άποψη αυτή ενισχύθηκε στη συνέχεια το 2002 και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης³, το οποίο - ως στοιχείο της στρατηγικής για να καταστεί η ευρωπαϊκή εκπαίδευση και κατάρτιση παγκόσμιο σημείο αναφοράς ποιότητας έως το 2010 - ζήτησε τη θέσπιση μέσων για να εξασφαλιστεί η διαφάνεια των προσόντων. Το ψήφισμα του Συμβουλίου του 2002 σχετικά με τη διά βίου μάθηση κάλεσε τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν τη συνεργασία και να χτίσουν γέφυρες μεταξύ της τυπικής, της μη-τυπικής και της άτυπης μάθησης. Αυτό θεωρήθηκε προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου διά βίου μάθησης, προχωρώντας με βάση τα επιτεύγματα της διαδικασίας της Μπολόνιας στην ανώτατη εκπαίδευση αλλά και για την προώθηση παρόμοιων μέτρων στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, μέσω της διαδικασίας της Κοπεγχάγης.

Η ενίσχυση της διά βίου μάθησης και η καθιέρωσή της ως «κεντρικού άξονα» κάθε στρατηγικής, πολιτικής και δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης επιβεβαιώθηκε και επίσημα, το 2007. Εκείνη τη χρονιά αποφασίστηκε η συνένωση όλων των έως τότε ανεξάρτητων προγραμμάτων του ευρύτερου χώρου μάθησης (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig) σε ένα ενιαίο πρόγραμμα δράσης διά βίου μάθησης για την περίοδο 2007-2013⁴.

Οι λόγοι που η διά βίου μάθηση αποκτά όλο και μεγαλύτερη σπουδαιότητα είναι μεταξύ άλλων και οι εξής:

² http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm

³ http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm

- Η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού της Ε.Ε και η επιμήκυνση της ενεργούς ζωής των εργαζομένων, σε συνδυασμό και με την εισαγωγή του όρου περί «τέταρτης ηλικίας» στο λεξιλόγιο των αξιωματούχων της Ε.Ε. – και όχι μόνο,
- Η αυξημένη ανάγκη επιμόρφωσης των εργαζομένων και ανέργων ηλικίας άνω των 50,
- Οι επιταχυνόμενες τεχνολογικές αλλαγές, και η κοινωνική και αναπτυξιακή ανάγκη για την επικαιροποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, που είχαν αποκτηθεί αρχικά,
- Η ανάγκη δραστηρικής αύξησης των πολιτών εργαζομένων και μη που συμμετέχουν σε προγράμματα διά βίου μάθησης, άρα και η ανάγκη καθιέρωσης μεθόδων και μέσων πιστοποίησης κι αναγνώρισης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης, ανάγκη πιστοποίησης κι αναγνώρισης των προσόντων ως αποτελεσμάτων μαθησιακών διαδικασιών,
- Η διαπίστωση ότι η γενικότερη μορφωτική καλλιέργεια συμβάλλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, της ιδιότητας του ενεργού πολίτη στην επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και την εμβάθυνση της δημοκρατίας.

β. Διαφάνεια των προσόντων

Σήμερα, στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας τα κράτη μέλη έχουν αυξήσει σημαντικά τη συνεργασία τους στο χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Παραδοσιακά η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επιδιώκει την ομογενοποίηση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθότι, όποτε εκφράστηκαν τέτοιου είδους σκέψεις, αυτές προσέκρουσαν στη σθεναρή αντίσταση της μεγάλης πλειονότητας (ή ακόμη και του συνόλου) των χωρών-μελών. Αντίθετα, υιοθετώντας την έκφραση «ενότητα μέσα από την πολυμορφία», επικράτησε η άποψη ότι ο πλούτος των διαφορετικών εθνικών παραδόσεων και προσεγγίσεων δίνει μια μοναδική ευκαιρία στην Ευρώπη να αναπτύξει μια δυναμική απάντηση στις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης.

Θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί το γεγονός ότι η κυριαρχία των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης αμφισβητείται έμπρακτα από εκείνους που θεωρούν ότι η διεθνοποίηση των αγορών και οι τεχνολογικές εξελίξεις απαιτούν κάποια σύγκλιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και συνεργασία με την αγορά εργασίας. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, **τα προσόντα (πτυχία, διπλώματα και πιστοποιητικά) θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούνται, δηλαδή να αναγνωρίζονται και να αξιοποιούνται χωρίς προβλήματα διεθνώς.**

Αυτή η ένταση και ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη για εθνική αυτονομία – η οποία άλλωστε κατοχυρώνεται και με τα ισχύοντα άρθρα 149 και 150 της Συνθήκης του Άμστερνταμ⁵ - και την προσαρμογή στις ευρωπαϊκές/ διεθνείς εξελίξεις επηρεάζει όλο και περισσότερο τον Ευρωπαϊκό διάλογο που σχετίζεται με θέματα συνεργασίας στη διά βίου μάθηση.

⁵http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/amsterdam_treaty/index_en.htm

Παράδειγμα αποτελεί η διαδικασία της Μπολόνιας για την ανώτατη εκπαίδευση και η διαδικασία της Κοπεγχάγης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Στις διαδικασίες αυτές επιχειρείται να επιτευχθεί ένα “modus vivendi” με βάση τη διαπίστωση ότι «θα επιχειρήσουμε να αντιμετωπίσουμε κοινά προβλήματα με διαφορετικούς τρόπους». Βασικό σημείο εστίασης αυτών των εξελίξεων είναι η έμφαση στη διαφάνεια των προσόντων.

Για το λόγο αυτό, σε επίπεδο ΕΕ έχουν αναληφθεί αρκετές πρωτοβουλίες προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια των προσόντων, μέσω της υποστήριξης της μεταφοράς και της διευκόλυνσης της αποτίμησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, όλων δηλαδή αυτών που το άτομο γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας διαδικασίας μάθησης.

Στην ανώτατη εκπαίδευση, όσον αφορά στη διαφάνεια προσόντων, έχουν γίνει σημαντικά βήματα για τη θέσπιση ενός γενικού πλαισίου για τα προσόντα. Βασιζόμενοι στις προηγούμενες συμφωνίες της Μπολόνιας (1999)⁶ και του Βερολίνου (2003)⁷, οι υπουργοί 45 ευρωπαϊκών χωρών, αρμόδιοι για την ανώτατη εκπαίδευση, συμφώνησαν, το Μάιο του 2005, στο Μπέργκεν⁸ να θεσπίσουν ένα γενικό πλαίσιο για τα αντίστοιχα προσόντα. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει περιγραφικούς δείκτες βασιζόμενους στα μαθησιακά αποτελέσματα για τους τρεις κύκλους της ανώτατης εκπαίδευσης και εισάγει όρια πιστωτικών (ακαδημαϊκών) μονάδων για τον πρώτο και το δεύτερο κύκλο. Επιπλέον, οι υπουργοί δεσμεύτηκαν να διαμορφώσουν εθνικά πλαίσια προσόντων για την ανώτατη εκπαίδευση έως το 2010 και υπογράμμισαν τη σημασία που έχει η εξασφάλιση συμπληρωματικότητας μεταξύ του πλαισίου για τον ευρωπαϊκό χώρο ανώτατης εκπαίδευσης και του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων (EQF).

Η ανάγκη για ένα ενιαίο κοινοτικό πλαίσιο για τη διαφάνεια των προσόντων και ικανοτήτων προωθήθηκε επίσης και με την απόφαση αριθ. 2241/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 2004, σχετικά με την υιοθέτηση ενός συνόλου ευρωπαϊκών εγγράφων (Europass)⁹, που μπορούν να χρησιμοποιούν οι πολίτες για να περιγράψουν τα προσόντα και τις ικανότητές τους. Τα έγγραφα Europass συνδέονται με το EQF, καθώς όλα και ιδίως το Παράρτημα Διπλώματος Europass και το Συμπλήρωμα Πιστοποιητικού Europass, πρέπει να περιλαμβάνουν σαφή αναφορά στα αντίστοιχα επίπεδα EQF. Η μελλοντική ανάπτυξη του Europass έχει λάβει υπόψη και θα εξειδικεύσει περαιτέρω την εφαρμογή του EQF.

⁶ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf

⁷ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/Berlin_Communique1.pdf

⁸ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/050520_Bergen_Communique1.pdf

⁹ http://europass.cedefop.europa.eu/europass/home/hornav/Introduction.csp?loc=el_GR

Προς αυτή την κατεύθυνση το ισχύον ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων για την ανώτατη εκπαίδευση (European Credit Transfer System/ECTS)¹⁰ και το νεοεμφανιζόμενο ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (European Credit System for Vocational Education and Training/ECVET)¹¹ θα διευκολύνουν τους πολίτες στο να συνδυάζουν προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχονται από διαφορετικές χώρες. Ενώ το ECTS αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια μιας περιόδου 10 και πλέον ετών και χρησιμοποιείται ήδη ευρέως στην ανώτατη εκπαίδευση, το ECVET εφαρμόζεται προς το παρόν δοκιμαστικά και μόλις πρόσφατα (18 Ιουνίου 2009) υπήρξε σχετική σύσταση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο. Και τα δύο αυτά συστήματα αποτελούν σημαντικές πρωτοβουλίες που παρέχουν άμεση υποστήριξη σε κάθε πολίτη που προσπαθεί να μεταφέρει και να αναγνωρίσει προσόντα ή μέρος των προσόντων από ίδρυμα σε ίδρυμα και από χώρα σε χώρα.

Σημαντικό στοιχείο στην προσπάθεια να καταστεί ευκρινής και να λαμβάνεται υπόψη η μάθηση που αποκτάται πέρα από τυπικές δομές εκπαίδευσης και κατάρτισης (όπως για παράδειγμα στην εργασία, στο σπίτι και στον ελεύθερο χρόνο) είναι η πιστοποίηση της μη-τυπικής και της άτυπης μάθησης. Το Συμβούλιο ενέκρινε το 2004¹² ένα σύνολο ευρωπαϊκών αρχών για την ενίσχυση της συνεργασίας στο συγκεκριμένο τομέα και προέτρεψε την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους να εισαγάγουν, σε πιο συστηματική βάση, μεθόδους και συστήματα επικύρωσης αυτής. Πρόσφατα (Νοέμβριος 2009) το Cedefop παρουσίασε τις Ευρωπαϊκές οδηγίες για την πιστοποίηση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης¹³.

Από όλες τις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες και πολιτικές διά βίου μάθησης που αναπτύχθηκαν, υιοθετήθηκαν και τέθηκαν σε εφαρμογή το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF) αποτελεί σίγουρα τη σημαντικότερη, αφού στοχεύει στο να γεφυρώσει τις φαινομενικά αντίθετες (ή τουλάχιστον εν μέρει διαφορετικές) προσεγγίσεις, που παραδοσιακά χώριζαν την εκπαίδευση από την κατάρτιση, να προάγει τη διαφάνεια των τίτλων, δηλ. του τι ακριβώς σημαίνει πρακτικά ο καθένας απ' αυτούς και, τέλος, να δώσει ώθηση στην επαγγελματική αλλά και στην εκπαιδευτική κινητικότητα.

Για πρώτη φορά γίνεται μια ολιστική προσπάθεια αντιμετώπισης της διαδικασίας μάθησης, ανεξάρτητα από τη διαδρομή που ακολουθείται, επιτρέποντας με αυτόν τον τρόπο την επικοινωνία ανάμεσα σε διαφορετικά συστήματα προσόντων. Η αύξηση της διαφάνειας των προσόντων θεωρείται ότι θα τα κάνει περισσότερο συγκρίσιμα και θα διευκολύνει την αναγνώρισή τους ανάμεσα σε χώρες και συστήματα, ενισχύοντας τελικά την κινητικότητα των εκπαιδευομένων και των εργαζομένων.

¹⁰ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/key_el.pdf

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:EN:PDF>

¹² http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/validation2004_en.pdf

¹³ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/5059.aspx>

γ. Με το βλέμμα στο μέλλον

Μέχρι σήμερα, η εκπαίδευση και η κατάρτιση έχουν συμβάλλει σημαντικά στην υλοποίηση των μακροπρόθεσμων στόχων της στρατηγικής της Λισσαβόνας για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση. Ενόψει των εξελίξεων που αναμένονται σε αυτή τη διαδικασία, είναι ουσιώδους σημασίας οι εθνικές πολιτικές να παραμείνουν ευέλικτες, ώστε να μπορούν να αντιμετωπισθούν οι μελλοντικές προκλήσεις, περιλαμβανομένων εκείνων που θα δημιουργήσει οποιαδήποτε νέα ευρωπαϊκή στρατηγική, μετά το 2010.

Η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την έως το 2020 περίοδο θα καθορισθεί στο πλαίσιο ενός στρατηγικού πλαισίου που θα καλύπτει τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στο σύνολό τους, με βάση μια προοπτική ολοκληρωμένης διά βίου μάθησης. Πράγματι, η διά βίου μάθηση θα πρέπει να θεωρείται ως θεμελιώδης αρχή όπου θα βασίζεται ολόκληρο το πλαίσιο, το οποίο θα πρέπει να έχει σαν επίκεντρο τον πολίτη και να καλύπτει κάθε είδους μάθηση, από την προσχολική και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση έως την ανώτατη εκπαίδευση, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και την εκπαίδευση των ενηλίκων.

Βασικές παράμετροι στο σχεδιασμό θα πρέπει να είναι η υλοποίηση της διά βίου μάθησης και της κινητικότητας, η βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά και τέλος η ενίσχυση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

II. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF)

α. Ιστορικό & στόχευση

Εκκλήσεις για την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων διατυπώθηκαν σε συνέχεια των συμβουλίων της Λισσαβόνας και της Βαρκελώνης, στην κοινή ενδιάμεση έκθεση του Συμβουλίου και της Επιτροπής του 2004, σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας για την εκπαίδευση και κατάρτιση 2010, όπως επίσης και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 15^{ης} Νοεμβρίου 2004, σχετικά με τις μελλοντικές προτεραιότητες της ενισχυμένης ευρωπαϊκής συνεργασίας, στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας της Κοπεγχάγης. Παράλληλα, στο πλαίσιο της διαδικασίας της Μπολόνιας δόθηκε έμφαση στην **εξασφάλιση συμπληρωματικότητας μεταξύ του πλαισίου για τον ευρωπαϊκό χώρο ανώτατης εκπαίδευσης και του προτεινόμενου ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων.**

Το EQF αποτελεί επίσης ένα πλαίσιο συνεργασίας και ένα μέσο ενίσχυσης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, στη βάση της εθελοντικής δέσμευσης, μεταξύ των εθνικών φορέων αλλά και των διεθνών κλαδικών οργανισμών που ασχολούνται με την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Η καλλιέργεια της αμοιβαίας εμπιστοσύνης πρέπει να βασιστεί σε κοινές διαδικασίες και κριτήρια. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να δημοσιοποιούνται οι αποφάσεις και οι διαδικασίες συσχέτισης των εθνικών ή κλαδικών προσόντων με το EQF. Στην κατεύθυνση αυτή συνδράμει η συγκρότηση και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Συμβουλευτικής Ομάδας (EQF Advisory Group) που αποτελείται από εκπροσώπους όλων των χωρών που μετέχουν στο Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010, καθώς και κοινωνικούς εταίρους.

β. Τα 8 επίπεδα ως συστατικό στοιχείο του EQF

Βασικό στοιχείο του EQF είναι ένα σύνολο 8 επιπέδων που θα αποτελέσουν το κοινό και ουδέτερο σημείο αναφοράς για τις αρχές εκπαίδευσης και κατάρτισης σε εθνικό και κλαδικό επίπεδο. Τα 8 αυτά επίπεδα καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των προσόντων, από αυτά που αποκτώνται με την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ή της κατάρτισης έως εκείνα που αποκτώνται στο ανώτατο επίπεδο πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Το EQF, ως μέσο για την προώθηση της διά βίου μάθησης, καλύπτει τη γενική εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και την ανώτατη εκπαίδευση. Τα επίπεδα 5-8 περιέχουν σαφή παραπομπή στα επίπεδα που ορίζονται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης, όπως αυτά καθορίστηκαν με τη διαδικασία της Μπολόνιας.

γ. Η προσέγγιση μέσω των 'μαθησιακών αποτελεσμάτων'

Η περιγραφή των 8 επιπέδων αναφοράς του EQF βασίζεται στα μαθησιακά αποτελέσματα. Στο EQF ως μαθησιακά αποτελέσματα νοούνται η «περιγραφή του τι γνωρίζει, κατανοεί και είναι ικανός να κάνει ο εκπαιδευόμενος μετά την ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας». Αυτό αντανακλά μια σημαντική αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο γίνονται αντιληπτές και περιγράφονται έννοιες όπως η εκπαίδευση, η κατάρτιση και γενικότερα η μάθηση. Η στροφή προς τα μαθησιακά αποτελέσματα **εισάγει μια κοινή γλώσσα και καθιστά δυνατή τη σύγκριση προσόντων σύμφωνα με το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά τους και όχι σύμφωνα με τις διδακτικές μεθόδους και διαδικασίες που ακολουθήθηκαν μέχρι την απόκτησή τους ή τα διδακτικά περιβάλλοντα στα οποία αυτά αποκτήθηκαν.**

Στο EQF τα μαθησιακά αποτελέσματα **περιγράφονται με βάση το συνδυασμό γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων.** Το ισοζύγιο μεταξύ των στοιχείων αυτών διαφέρει από προσόν σε προσόν, δεδομένου ότι το EQF καλύπτει όλα τα επίπεδα. Η χρήση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στην περιγραφή των επιπέδων των προσόντων θα διευκολύνει την επικύρωση της μάθησης που πραγματοποιείται έξω από το πλαίσιο των αναγνωρισμένων ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, πράγμα που γενικά θεωρείται βασικό στοιχείο της διά βίου μάθησης.

δ. Οι ωφελούμενοι από τη θέσπιση του EQF

Το EQF **θα έχει μεγάλη πρακτική αξία για τους πολίτες –εργαζόμενους και μη- και τους εργοδότες,** αφού μετά την ολοκλήρωση της αντιστοίχισης των προσόντων σε εθνικό ή/και κλαδικό επίπεδο, θα είναι ευχερέστερη η σύγκριση και παρουσίαση του περιεχομένου τους. Επειδή το EQF απεικονίζει προσόντα και όχι προσωπικές εκπαιδευτικές ή επαγγελματικές βιογραφίες/διαδρομές, δεν είναι σε θέση να καταγράψει/απεικονίσει με απολύτως ακριβή τρόπο ορισμένες ικανότητες και συμπεριφορές που αποκτήθηκαν σε εκπαιδευτικές και άλλες μαθησιακές διαδικασίες. Συνεπώς, ορισμένα ατομικά χαρακτηριστικά, όπως π.χ. η αξιοπιστία, η ακρίβεια, η αντοχή, η προσοχή, αλλά και οι ηθικές πτυχές της διάπλασης της προσωπικότητας, όπως π.χ. διαπολιτισμικές εμπειρίες και ικανότητες, ανεκτικότητα και δημοκρατική συμπεριφορά, δεν μπορούν γι' αυτόν το λόγο – όσο σημαντικές κι αν είναι – να ληφθούν υπόψη στη μήτρα του EQF.

Ωφελούμενοι θα είναι επίσης οι φορείς αρμόδιοι για εθνικά ή/και κλαδικά συστήματα και πλαίσια προσόντων. Όσον αφορά στη συμμετοχή των κλάδων της οικονομίας, το EQF θα δώσει στους διεθνείς κλαδικούς οργανισμούς τη δυνατότητα να συνδέσουν τα δικά τους συστήματα προσόντων με το EQF. Ο κύριος στόχος σε σχέση με τους κλάδους είναι να αναπτυχθούν ισχυρότεροι δεσμοί μεταξύ των εθνικών συστημάτων προσόντων και των αναδυόμενων διεθνών κλαδικών προσόντων.

III. Το υπό διαβούλευση Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΘΠΠ)

α. Αναγκαιότητες & Προσέγγιση

Σε επίπεδο εφαρμοσμένης εκπαιδευτικής πολιτικής, **το σύστημα της διά βίου μάθησης στη χώρα απαιτείται να συνδεθεί δομικά με τη διαμόρφωση και τη δημιουργία ενός έγκριτου και κοινά αποδεκτού 'Εθνικού Πλαισίου Προσόντων' στη βάση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, το οποίο με τη σειρά του να συναρτάται αρμονικά με το αντίστοιχο 'Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων' για ευνόητους λόγους.**

Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής, **η μάθηση προσλαμβάνεται ως ένα συστημικό όλον**, μέσω του οποίου δίνεται έμφαση σε επιμέρους συστήματα αναγνώρισης μη τυπικής και άτυπης (όπως για παράδειγμα εργασιακής εμπειρίας) μάθησης.

Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο αυτό, **τα προσόντα μπορούν να αποκτηθούν, να αναγνωριστούν και να πιστοποιηθούν ανεξάρτητα από ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ανεξάρτητα από «κλειστές» και γραφειοκρατικές διαδικασίες** οι οποίες αναπαράγουν συστηματικά τον εκπαιδευτικό, επαγγελματικό και κατ' επέκταση κοινωνικό αποκλεισμό.

β. Στόχος

Ο στόχος είναι να αποδεσμευθούν δημιουργικές δυνάμεις και **να δομηθεί στη χώρα μας ένα σύγχρονο, ισχυρό & αποτελεσματικό σύστημα διά βίου μάθησης**, το οποίο να είναι αρμονικά δεμένο με τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές πρακτικές, οι οποίες συμπληρώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει να κινηθεί η ευρωπαϊκή μας προοπτική. Αυτό σε επίπεδο εφαρμοσμένης εκπαιδευτικής πολιτικής απαιτεί την 'ολιστική θεώρηση' της διά βίου μάθησης και όχι την πρόσληψή της μονομερώς, μέσα από την περιοριστική διάσταση της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, η χρησιμότητα της οποίας δεν αμφισβητείται.

Το εγχείρημα της διά βίου μάθησης **θα πρέπει να ενσωματώσει ένα μέρος πολιτικών με σαφή, εφαρμοσμένο και πρακτικό προσανατολισμό, ο οποίος να εντάσσεται στη στρατηγική για την ενίσχυση της απασχόλησης.**

Το πιο κρίσιμο ζήτημα όμως, είναι η θέσπιση της διά βίου μάθησης ως το πεδίο ενός ισχυρού συστημικού όλου, το οποίο **να αποσκοπεί στη δημιουργία, ανάπτυξη και παραγωγή πολιτισμικού και μορφωτικού κεφαλαίου για λογαριασμό της κοινωνίας των πολιτών.** Αυτό συνεπάγεται το άνοιγμά της σε ευρύτερα πεδία, πέρα των στενών αναγκών της αγοράς εργασίας, αφού η υπαγωγή της στη τεχνική και διαχειριστική λογική της απορρόφησης πόρων, απογυμνώνει τη δυναμική της από τον **κοινωνικά διαμορφωτικό και διαπαιδαγωγικό της ρόλο.**

γ. Η αρχιτεκτονική

ΕΠΙΠΕΔΑ – ΓΕΝΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ: Η αρχιτεκτονική του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (ΕΘΠΠ) θα πρέπει να είναι απλή και να **βασίζεται σε επίπεδα σε κάθε ένα εκ των οποίων να αντιστοιχεί ένας Γενικός Τίτλος** (πχ Μεταπτυχιακός Τίτλος, Δίπλωμα ΙΕΚ κλπ).

ΕΙΔΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ Στη συνέχεια ένας μεγάλος αριθμός Ειδικών Τίτλων που αντιστοιχεί σε κάθε ένα από τους Γενικούς Τίτλους θα αναπτύσσονται σύμφωνα με τις μαθησιακές ανάγκες των διαφόρων κλάδων (πχ Μεταπτυχιακός Τίτλος στη Χημεία Τροφίμων, Τεχνικός Ανελκυστήρων).

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ: Για να γίνει κατανοητή η αρχιτεκτονική του πλαισίου **θα πρέπει να γίνει αντιστοίχιση των προσόντων (πτυχία, διπλώματα κ.λ.π.) που σήμερα παρέχονται στη χώρα μας με τα επίπεδα του υπό θέσπιση πλαισίου και κατ' επέκταση με το EQF.** Είναι ευνόητο ότι θα πρέπει να υπάρξει κάλυψη και των τίτλων που κατά το παρελθόν παρείχε το ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης και θα πρέπει τα επίπεδα του ΕΘΠΠ να συμπεριλάβουν και τα αντίστοιχα προσόντα. Μια τέτοια προσπάθεια προϋποθέτει τη χαρτογράφηση των τίτλων που παρείχε η χώρα μας τα τελευταία 40-50 χρόνια.

δ. Παράμετροι εργασίας κατάρτισης του ΕΘΠΠ:

Προτού προχωρήσει κανείς σε συγκεκριμένες προτάσεις ή και αποφάσεις, είναι σκόπιμο να λάβει υπόψη του και ορισμένες διευκρινίσεις, που έχουν γίνει κατά τη δημόσια διαβούλευση και σε άλλες χώρες-μέλη.

- **Αναφερθήκαμε ήδη στην ανάγκη κάλυψης** και των τίτλων που κατά το παρελθόν παρείχε το ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Επισημαίνεται ότι **στο ίδιο επίπεδο τοποθετούνται ισότιμα, αλλά όχι ομοειδή προσόντα.**
- Χαρακτηριστικά στοιχεία τα οποία έχουν ήδη περιγραφεί σε κάποιο κατώτερο επίπεδο, **δεν περιγράφονται εκ νέου σε ανώτερα επίπεδα, εκτός κι αν αυτά έχουν βελτιωθεί ή ενισχυθεί.**
- Αναφορικά με τις ικανότητες που σχετίζονται με την ειδικότητα, **δεν σημαίνει ότι πάντοτε το εκάστοτε ανώτερο επίπεδο περιλαμβάνει όλες τις γνώσεις και δεξιότητες του κατώτερου.**
- **Η κατάταξη των προσόντων σε διάφορα επίπεδα δεν υποκαθιστά τα δικαιώματα πρόσβασης στους διάφορους τύπους και κύκλους εκπαίδευσης.** Και τούτο διότι μπορεί κανείς να αποκτήσει ένα επίπεδο προσόντων διανύοντας διαφορετικές «διαδρομές» εκπαίδευσης, κατάρτισης και επιμόρφωσης.
- Επισημαίνεται ότι **η απόκτηση κάποιου επιπέδου δεν σημαίνει ότι έχει αυτόματα ή αυτοδίκαια δικαίωμα πρόσβασης στο επόμενο.** Αυτό είναι κάτι που θα ρυθμίζεται με ξεχωριστές διατάξεις.

- Η απόφαση σε εθνικό και κλαδικό επίπεδο για χρήση του ΕΘΠΠ πρέπει να βασίζεται στη **δέσμευση για εισαγωγή συστημάτων διασφάλισης ποιότητας σε όλα τα σχετικά επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης και αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για την ανάπτυξη αμοιβαίας εμπιστοσύνης**. Κατά την εφαρμογή του ΕΘΠΠ πρέπει επομένως να ληφθούν υπόψη η σύσταση 2006/143/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2006¹⁴, για περαιτέρω ευρωπαϊκή συνεργασία με σκοπό τη διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, καθώς και η Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2009 (2009/C 155/01)¹⁵ για την καθιέρωση ενός Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τη Διασφάλιση Ποιότητας στην αρχική και τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην **εκπόνηση - μέσω δοκιμών, πιλοτικών εφαρμογών και άμεσης συνεργασίας - υποστηρικτικού και καθοδηγητικού υλικού** που θα χρησιμοποιείται σε κλαδικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και θα συμβάλει έτσι στη **συνοχή της διαδικασίας εφαρμογής**, ιδίως όσον αφορά στη συσχέτιση εθνικών και κλαδικών επιπέδων προσόντων με τα επίπεδα του EQF.
- Ιδιαίτερη έμφαση, επίσης, θα πρέπει να δοθεί στην **προσέγγιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων για την αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και των διαδικασιών πιστοποίησης**, ιδίως επειδή θα διευκολύνει την πιστοποίηση της μη-τυπικής και της άτυπης μάθησης.
- Πρέπει να επισημανθεί, επίσης, η **διαφοροποίηση που ισχύει ανάμεσα στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων και την αμοιβαία αναγνώριση των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελματικών προσόντων** που ισχύει με βάση την Οδηγία 2005/36/EK¹⁶, η οποία εκδόθηκε στις 7/9/2005. Η Οδηγία αυτή, με την οποία ενοποιούνται, εκσυγχρονίζονται και απλουστεύονται 15 ισχύουσες οδηγίες που εκδόθηκαν από το 1975 έως το 1999, προβλέπει ένα σύστημα αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων για επαγγέλματα με εναρμονισμένες απαιτήσεις κατάρτισης (γιατρούς, νοσοκόμους/ νοσηλευτές, μαιευτές-μαίες, οδοντιάτρους, κτηνίατρους, φαρμακοποιούς, αρχιτέκτονες). Τα πεδία εφαρμογής της Οδηγίας και του EQF διαφέρουν ως προς το ότι **το EQF δεν αποτελεί ένα εργαλείο εκχώρησης δικαιωμάτων στους διακινούμενους εργαζόμενους, προκειμένου να αναγνωρίζονται τα επαγγελματικά προσόντα που αποκτούν σε ένα κράτος μέλος με σκοπό την άσκηση ενός νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος σε άλλο κράτος μέλος**. Για τέτοιες περιπτώσεις, μόνον η Οδηγία 2005/36/EK επιβάλλει νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις στις αρχές των κρατών μελών.

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:064:0060:0062:EN:PDF>

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EN:PDF>

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:075:0033:0034:EN:PDF>

ε. Περιγραφή των επιπέδων

Επίπεδο	Περιγραφή προσόντων
8	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα απασχόλησης και επαγγελματικής εξέλιξης σε εξειδικευμένους τομείς. Απασχολείται σε εργασίες που απαιτούν ερευνητικές δεξιότητες, επιστημονικό έργο και ηγετικά προσόντα.</p> <p>Το επίπεδο 8 σχετίζεται με τον τρίτο κύκλο προσόντων στην ανώτατη εκπαίδευση.</p>
7	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα απασχόλησης και επαγγελματικής εξέλιξης στο χώρο των εξειδικευμένων επαγγελματιών.</p> <p>Τα προσόντα επιπέδου 7 σχετίζονται με τον δεύτερο κύκλο προσόντων στην ανώτατη εκπαίδευση.</p>
6	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα απασχόλησης και επαγγελματικής ανέλιξης στο χώρο των εξειδικευμένων επαγγελματιών.</p> <p>Τα προσόντα επιπέδου 6 σχετίζονται με τον πρώτο κύκλο προσόντων της ανώτατης εκπαίδευσης και παρέχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε μαθησιακές διαδρομές ανώτερου επιπέδου στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης.</p>
5	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα απασχόλησης σε εργασίες υψηλής εξειδίκευσης, καθώς και επαγγελματικής ανέλιξης μέσω της πρόσβασης σε προγράμματα σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης. Η δυνατότητα αυτή καθίσταται εφικτή μέσω της αναγνώρισης τμήματος των τυπικών προσόντων του ενδιαφερομένου ή και της εργασιακής εμπειρίας. Οι όροι και οι προϋποθέσεις αυτής της κάθετης κινητικότητας καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο. Τα προσόντα επιπέδου 5 τυπικά σχετίζονται με την ολοκλήρωση μετά-δευτεροβάθμιου προγράμματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αυτά τα προσόντα συνδέουν τη μετά-δευτεροβάθμια με την ανώτατη εκπαίδευση. Τα προσόντα αυτού του επιπέδου αναφέρονται στο σύντομο κύκλο (shortcycle) σπουδών, που έχει αναπτυχθεί μέσα από τη διαδικασία της Μπολόνιας για την ανώτατη εκπαίδευση.</p>
4	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα απασχόλησης σε εργασίες με απαιτήσεις αυξημένων ικανοτήτων, και που μπορεί να εμπεριέχουν τα καθήκοντα της επίβλεψης και συντονισμού, τις οποίες διεκπεραιώνει αυτόνομα.</p> <p>Τα προσόντα επιπέδου 4 τυπικά σχετίζονται με την ολοκλήρωση τουλάχιστον του δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που έχει συμπληρωθεί/επαυξηθεί στη συνέχεια από προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ή από εργασιακή εμπειρία. Έχει τη δυνατότητα κάθετης κινητικότητας σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης υπό προϋποθέσεις.</p>

3	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε εργασίες καθορισμένων, μη αυτόνομων καθηκόντων. Έχει τη δυνατότητα κάθετης κινητικότητας σε προγράμματα αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης καθώς και ανώτατης εκπαίδευσης, υπό προϋποθέσεις.</p> <p>Τα προσόντα επιπέδου 3 τυπικά σχετίζονται με την ολοκλήρωση και του δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αντιπροσωπεύει επίσης διαδρομές μη τυπικής μάθησης μέσω της αναγνώρισης εργασιακής εμπειρίας.</p>
2	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε προγράμματα κατάρτισης και σε απασχόληση, όχι αυξημένων απαιτήσεων και προσόντων. Έχει τη δυνατότητα ολοκλήρωσης του δεύτερου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή/ και παρακολούθησης προγραμμάτων συνεχιζόμενης κατάρτισης.</p>
1	<p>Ο κάτοχος προσόντος αυτού του επιπέδου έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε προγράμματα κατάρτισης και σε απασχόληση, όχι αυξημένων απαιτήσεων και προσόντων. Έχει τη δυνατότητα συνέχισης στο δεύτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα προσόντα αυτού του επιπέδου είναι συχνά σημεία εισόδου σε διαδρομές διά βίου μάθησης για άτομα χωρίς τυπικά προσόντα. Η μάθηση αυτού του επιπέδου συνήθως αποκτάται κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης/ άσκησης εργασίας και συμβάλλει στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων. Ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες μπορούν να αποκτήσουν το συγκεκριμένο επίπεδο προσόντων μέσω προγραμμάτων ενηλίκων, καθώς επίσης και με ευκαιρίες μη τυπικής και άτυπης μάθησης.</p>

στ. Περιγραφικοί δείκτες

Περιγραφικοί δείκτες που ορίζουν τα επίπεδα στο Ελληνικό Πλαίσιο Προσόντων

<p>Καθένα από τα 8 επίπεδα ορίζεται βάσει ενός συνόλου περιγραφικών δεικτών, οι οποίοι προσδιορίζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα που αντιστοιχούν στα προσόντα του συγκεκριμένου επιπέδου σε οποιοδήποτε σύστημα προσόντων.</p>		
Γνώσεις	Δεξιότητες	Ικανότητες
<i>Στο ΕθΠΠ, οι γνώσεις περιγράφονται ως θεωρητικές ή/και αντικειμενικές</i>	<i>Στο ΕθΠΠ, οι δεξιότητες περιγράφονται ως γνωστικές (χρήση λογικής, διαισθητικής και δημιουργικής σκέψης) και πρακτικές (αφορούν τη χειρωνακτική επιδεξιότητα και τη χρήση μεθόδων, υλικών, εργαλείων και οργάνων).</i>	<i>Στο ΕθΠΠ, η περιγραφή ως προς τις «ικανότητες» αφορά την υπευθυνότητα και την αυτονομία.</i>
Επίπεδο 1		
Αποκτά βασικές γενικές γνώσεις που σχετίζονται με το εργασιακό του περιβάλλον που μπορούν να του χρησιμεύσουν και ως είσοδος σε διαδρομές διά βίου μάθησης.	Μπορεί να εφαρμόσει βασικές γνώσεις και να εκτελέσει ένα συγκεκριμένο εύρος απλών εργασιών. Διαθέτει βασικές και επαναλαμβανόμενες κοινωνικές δεξιότητες.	Μπορεί να επιτελέσει απλές και επαναλαμβανόμενες εργασίες εφαρμόζοντας βασικές γνώσεις και δεξιότητες υπό άμεση επίβλεψη σε δομημένο πλαίσιο
Επίπεδο 2		
Αποκτά βασικές γενικές γνώσεις που σχετίζονται με ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής που του επιτρέπουν να αντιλαμβάνεται τις διαδικασίες εφαρμογής βασικών καθηκόντων και οδηγιών.	Μπορεί να εφαρμόσει βασικές γνώσεις και να εκτελέσει ένα εύρος σύνθετων εργασιών σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής. Διαθέτει επικοινωνιακές δεξιότητες.	Μπορεί να επιτελέσει εργασίες σε ένα συγκεκριμένο πεδίο εργασίας ή σπουδής υπό περιορισμένη επίβλεψη ή και με κάποια αυτονομία σε δομημένο πλαίσιο.

Επίπεδο 3		
<p>Αποκτά βασικές γενικές γνώσεις που του επιτρέπουν να κατανοεί τη σχέση της θεωρητικής γνώσης και πληροφορίας με ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής. Κατανοεί τα στοιχεία και τις διαδικασίες εφαρμογής σύνθετων καθηκόντων και οδηγιών.</p>	<p>Μπορεί να επιδείξει εύρος ανεπτυγμένων γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων στην επιτυχή εκτέλεση σύνθετων καθηκόντων τόσο σε οικεία όσο και σε μη οικεία πλαίσια. Διαθέτει επικοινωνιακές δεξιότητες και δυνατότητες επίλυσης προβλημάτων μέσω της επιλογής και εφαρμογής βασικών μεθόδων, εργαλείων, υλικών και πληροφοριών.</p>	<p>Μπορεί να επιτελέσει αυτόνομα εργασίες σε ένα συγκεκριμένο πεδίο εργασίας ή σπουδής. Έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζει τη συμπεριφορά του ανάλογα με τις ανάγκες επίλυσης προβλημάτων. Παίρνει πρωτοβουλίες σε καθορισμένα πεδία εργασίας ή σπουδής και εποπτεύεται σε περιπτώσεις ανάγκης εφαρμογής διαδικασιών ελέγχου ποιότητας.</p>
Επίπεδο 4		
<p>Αποκτά ευρύ φάσμα θεωρητικών γνώσεων και ανάλυσης πληροφοριών που του επιτρέπουν να κατανοεί το πεδίο εργασίας ή σπουδής και να εφαρμόζει στοιχεία και διαδικασίες σε ένα γενικό πλαίσιο.</p>	<p>Μπορεί να χρησιμοποιήσει με ευχέρεια τις γνώσεις και την ικανότητα να εφαρμόζει ένα φάσμα τεχνικών και εξειδικευμένων δεξιοτήτων σε πεδίο εργασίας ή σπουδής. Διαθέτει επικοινωνιακές δεξιότητες σε επίπεδο θεωρητικής και τεχνικής πληροφόρησης και βρίσκει λύσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής.</p>	<p>Μπορεί να επιτελέσει αυτόνομα ποιοτικά και ποσοτικά εργασίες σε ένα συγκεκριμένο πεδίο εργασίας ή σπουδής που απαιτεί επαγγελματική επάρκεια. Έχει τη δυνατότητα να επιβλέπει την ποιότητα και ποσότητα της εργασίας άλλων ατόμων με υπευθυνότητα και αυτονομία. Επιδεικνύει αυξημένο επίπεδο βασικών ικανοτήτων που μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για σπουδές ανώτατης εκπαίδευσης.</p>

Επίπεδο 5		
<p>Διαθέτει ευρείες, εξειδικευμένες, αντικειμενικές και θεωρητικές γνώσεις σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής και έχει επίγνωση των ορίων των γνώσεων αυτών.</p>	<p>Κατέχει ευρύ φάσμα γνωστικών και πρακτικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για την εξεύρεση δημιουργικών λύσεων σε αφηρημένα προβλήματα</p>	<p>Μπορεί να διαχειρίζεται και επιβλέπει στο πλαίσιο συγκεκριμένης εργασίας ή διαδικασίας μάθησης, όπου μπορεί να συμβαίνουν και απρόβλεπτες αλλαγές. Μπορεί να αναθεωρεί και αναπτύσσει τόσο την προσωπική του απόδοση, όσο και άλλων ατόμων.</p>
Επίπεδο 6		
<p>Διαθέτει προχωρημένες γνώσεις σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής, οι οποίες συνεπάγονται κριτική κατανόηση θεωριών και αρχών.</p>	<p>Κατέχει προχωρημένες δεξιότητες και έχει τη δυνατότητα να αποδείξει την απαιτούμενη δεξιοτεχνία και καινοτομία για την επίλυση σύνθετων και απρόβλεπτων προβλημάτων σε εξειδικευμένο πεδίο εργασίας ή σπουδής</p>	<p>Μπορεί να διαχειρίζεται σύνθετες τεχνικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες ή σχέδια εργασίας, με ανάληψη ευθύνης για τη λήψη αποφάσεων σε απρόβλεπτα περιβάλλοντα εργασίας ή σπουδής. Αναλαμβάνει την ευθύνη για τη διαχείριση της επαγγελματικής ανάπτυξης ατόμων και ομάδων.</p>

Επίπεδο 7		
<p>Διαθέτει πολύ εξειδικευμένες γνώσεις, μερικές από τις οποίες είναι γνώσεις αιχμής σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής και που αποτελούν τη βάση για πρωτότυπη σκέψη. Διαθέτει κριτική επίγνωση των ζητημάτων γνώσης σε ένα πεδίο και στη διασύνδεσή του με διαφορετικά πεδία.</p>	<p>Κατέχει εξειδικευμένες δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, οι οποίες απαιτούνται στην έρευνα ή/και στην καινοτομία προκειμένου να αναπτυχθούν νέες γνώσεις και διαδικασίες και να ενσωματωθούν γνώσεις από διαφορετικά πεδία.</p>	<p>Μπορεί να διαχειρίζεται και μετασχηματίζει περιβάλλοντα εργασίας ή σπουδής που είναι σύνθετα, απρόβλεπτα και απαιτούν νέες στρατηγικές προσεγγίσεις. Αναλαμβάνει την ευθύνη για τη συνεισφορά στις επαγγελματικές γνώσεις και πρακτικές ή/και για την αξιολόγηση της στρατηγικής απόδοσης ομάδων.</p>
Επίπεδο 8		
<p>Διαθέτει γνώσεις στα πλέον προχωρημένα όρια ενός πεδίου εργασίας ή σπουδής και στη διασύνδεσή του με άλλα πεδία.</p>	<p>Κατέχει πλέον προχωρημένες και εξειδικευμένες δεξιότητες και τεχνικές, συμπεριλαμβανομένης της σύνθεσης και της αξιολόγησης, που απαιτούνται για την επίλυση κρίσιμων προβλημάτων στην έρευνα ή/και την καινοτομία και για τη διεύρυνση και τον επαναπροσδιορισμό των υφιστάμενων γνώσεων ή της υφιστάμενης επαγγελματικής πρακτικής.</p>	<p>Επιδεικνύει ουσιαστικό κύρος, καινοτομία, αυτονομία, επιστημονική και επαγγελματική ακεραιότητα και σταθερή προσήλωση στη διαμόρφωση νέων ιδεών ή διαδικασιών στην πρωτοπορία πλαισίων εργασίας ή σπουδής, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας.</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΟΡΙΣΜΟΙ

Για τους σκοπούς της πρότασης, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί που βασίζονται στη σύσταση του EQF:

- α) ως «προσόν» νοείται το επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης και επικύρωσης, το οποίο επιτυγχάνεται όταν ο αρμόδιος φορέας διαπιστώνει ότι ένα άτομο έχει επιτύχει μαθησιακά αποτελέσματα που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές,·
- β) ως «εθνικό σύστημα προσόντων» νοούνται όλες οι πτυχές της δραστηριότητας ενός κράτους μέλους σχετικά με την αναγνώριση της μάθησης και άλλων μηχανισμών που συνδέουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση με την αγορά εργασίας και την κοινωνία των πολιτών. Η εν λόγω δραστηριότητα περιλαμβάνει την ανάπτυξη και εφαρμογή θεσμικών ρυθμίσεων και διαδικασιών, που αφορούν στη διασφάλιση ποιότητας, την αξιολόγηση και την απονομή προσόντων. Ένα εθνικό σύστημα προσόντων μπορεί να αποτελείται από αρκετά υποσυστήματα και μπορεί να περιλαμβάνει ένα εθνικό πλαίσιο προσόντων,·
- γ) ως «εθνικό πλαίσιο προσόντων» νοείται το «εργαλείο» για την κατηγοριοποίηση των προσόντων, σύμφωνα με ένα σύνολο κριτηρίων επίτευξης καθορισμένων επιπέδων μάθησης. Το εν λόγω μέσο στοχεύει στη συνένωση σε ενιαίο σύνολο και στο συντονισμό των εθνικών υποσυστημάτων προσόντων, καθώς και στη βελτίωση της διαφάνειας, της πρόσβασης, της εξέλιξης και της ποιότητας των προσόντων σε σχέση με την αγορά εργασίας και την κοινωνία των πολιτών,·
- δ) ως «κλάδος» νοείται η ομαδοποίηση των δραστηριοτήτων βάσει της κύριας οικονομικής λειτουργίας, του προϊόντος, της υπηρεσίας ή της τεχνολογίας που τις χαρακτηρίζει,·
- ε) ως «διεθνής κλαδικός οργανισμός» νοείται η ένωση των εθνικών οργανισμών που περιλαμβάνει π.χ. εργοδοτικούς και επαγγελματικούς φορείς και εκπροσωπεί τα συμφέροντα των εθνικών κλάδων,·
- στ) ως «μαθησιακά αποτελέσματα» νοούνται οι διατυπώσεις όλων αυτών που ο εκπαιδευόμενος γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας και οι σχετικοί ορισμοί αφορούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες,·
- ζ) ως «γνώσεις» νοείται το αποτέλεσμα της αφομοίωσης πληροφοριών μέσω της μάθησης. Οι γνώσεις είναι το σώμα θετικών στοιχείων, αρχών, θεωριών και πρακτικών που σχετίζεται με ένα πεδίο σπουδής ή εργασίας. Στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, οι γνώσεις χαρακτηρίζονται ως θεωρητικές ή/και αντικειμενικές,·
- η) ως «δεξιότητες» νοείται η ικανότητα εφαρμογής γνώσεων και αξιοποίησης τεχνογνωσίας για την εκπλήρωση εργασιών και την επίλυση προβλημάτων. Στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, οι δεξιότητες περιγράφονται ως νοητικές (χρήση λογικής, διαισθητικής και δημιουργικής σκέψης) και πρακτικές (αφορούν τη χειρωνακτική επιδεξιότητα και τη χρήση μεθόδων, υλικών, εργαλείων και οργάνων),·
- θ) ως «ικανότητες» νοείται η αποδεδειγμένη επάρκεια στη χρήση γνώσεων, δεξιοτήτων και προσωπικών, κοινωνικών ή/και μεθοδολογικών δυνατοτήτων σε περιστάσεις εργασίας ή σπουδών και στην επαγγελματική ή/και προσωπική ανέλιξη. Στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, η περιγραφή ως προς τις «ικανότητες» αφορά την υπευθυνότητα και την αυτονομία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΗΜΕΡΑ

Η ελληνική εκπαίδευση χαρακτηριζόταν ανέκαθεν από εντονότατη ζήτηση των νέων (συνεπικουρούμενων κι από τους γονείς τους) για γενική εκπαίδευση και κατ' επέκταση για πανεπιστημιακές ανώτατες σπουδές. Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είχε μικρή απήχηση στους νέους. Σήμερα η κατάσταση δεν είναι πολύ διαφορετική. Η επαγγελματική εκπαίδευση εξακολουθεί να θεωρείται από τους νέους 'διέξοδος ανάγκης' παρά τις προσπάθειες της πολιτείας να την αναδείξει σε εναλλακτική λύση ισότιμη προς τη γενική εκπαίδευση και παρά την ύπαρξη ερευνητικών στοιχείων που εμφανίζουν τους αποφοίτους της να συναντούν μικρότερες δυσκολίες στην εύρεση εργασίας από ό,τι οι απόφοιτοι της γενικής εκπαίδευσης.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας, μέσω του οποίου υλοποιείται το πλαίσιο πολιτικών διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων, διακρίνεται στα ακόλουθα υποσυστήματα:

- Γενική εκπαίδευση,
- Τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση,
- Επαγγελματική κατάρτιση (υποσύστημα αρχικής, υποσύστημα συνεχιζόμενης κατάρτισης),
- Δομές Διά Βίου Μάθησης,
- Ανώτατη εκπαίδευση.

Ειδικότερα, η σχολική ζωή μπορεί να αρχίζει από την ηλικία των δύομισι ετών (προσχολική εκπαίδευση) σε δημόσια ή ιδιωτικά σχολεία, ενώ στα νηπιαγωγεία φοιτούν παιδιά ηλικίας 4-6 ετών. Η υποχρεωτική εκπαίδευση μαζί με το Νηπιαγωγείο διαρκεί 10 χρόνια.

Μια συνοπτική εικόνα του τυπικού Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι η εξής:

- ένας χρόνος στο Νηπιαγωγείο,
- έξι (6) χρόνια στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (Δημοτικό),
- τρία (3) χρόνια στον Α' κύκλο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο).

Υπάγονται τα ημερήσια σχολεία αλλά και τα εσπερινά που απευθύνονται σε εργαζόμενους μαθητές ηλικίας άνω των 14 ετών. Δίνεται επίσης η δυνατότητα ενισχυτικής διδασκαλίας σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και αλλοδαπούς, ενώ υπάρχουν ειδικά γυμνάσια και τάξεις υποδοχής για μαθητές με ειδικές μαθησιακές ανάγκες.

- Στην Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αντιστοιχούν και τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης. Ο θεσμός αυτός αποτελεί έναν κρίκο μεταξύ του τυπικού και του μη τυπικού συστήματος μάθησης και απευθύνεται σε άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω, τα οποία μη έχοντας ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση δεν έχουν τα

απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα για να προσαρμοστούν στις σύγχρονες επαγγελματικές απαιτήσεις. Στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας τα μαθήματα γίνονται βάσει ενός ευέλικτου αναλυτικού προγράμματος και οι απόφοιτοι παίρνουν το απολυτήριο του Α΄ κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,

- Ο Β΄ κύκλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης παρέχεται στα Ενιαία Λύκεια, τα οποία παρέχουν γενική εκπαίδευση, στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) και τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ). Τα ΕΠΑΛ και οι ΕΠΑΣ ανήκουν στον Β΄ κύκλο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και αντικατέστησαν τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ). Ο Β΄ κύκλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης διαρκεί 3 χρόνια (ηλικίες 15-18). Οι μαθητές που τον ολοκληρώνουν αποκτούν Απολυτήριο Λυκείου, εκτός από αυτούς των ΕΠΑΣ. Στα Γενικά Λύκεια φοιτά περίπου το 75% του μαθητικού πληθυσμού και το υπόλοιπο 25% στα ΤΕΕ, ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ. Παράλληλα, λειτουργούν και εσπερινά Λύκεια τεταρτοετούς φοίτησης. Τέλος, σε ορισμένα ιδιωτικά Εκπαιδευτήρια παρέχεται το International Baccalaureat (IB) που αντιστοιχεί στις 2 τελευταίες τάξεις του Λυκείου. Οι κάτοχοι του IB δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις πανελλαδικές εξετάσεις για πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Από το 1996 έχει υιοθετηθεί και ο θεσμός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για να ικανοποιήσει τις ανάγκες κοινωνικών ομάδων με διαφορετική κοινωνική, πολιτισμική ή θρησκευτική ταυτότητα.
- Η Ανώτατη Εκπαίδευση αποτελείται από δύο παράλληλους τομείς: α) τον πανεπιστημιακό τομέα, ο οποίος περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία, και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, και β) τον τεχνολογικό τομέα, ο οποίος περιλαμβάνει τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) και την Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ). Οι Απόφοιτοι του Λυκείου (Ενιαίου και Επαγγελματικού) γίνονται δεκτοί σ' αυτά τα Ιδρύματα σύμφωνα με την επίδοσή τους σε Εξετάσεις πανελλαδικής εμβέλειας. Επίσης, σπουδαστές γίνονται δεκτοί με κλήρωση στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) μετά τη συμπλήρωση των 23 ετών.

Ο σχεδιασμός των δράσεων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης υπάγεται στις θεσμικές αρμοδιότητες του Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

Σύμφωνα με τους Νόμους 2640/98 και 3475/2006. που αναφέρονται στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, οι απόφοιτοι της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, οι οποίοι δε συνεχίζουν γενικές σπουδές στο Ενιαίο Λύκειο αλλά ούτε επιθυμούν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας ως ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό, μπορούν να αποκτήσουν επαγγελματικά προσόντα επιλέγοντας μία από τις ακόλουθες κατευθύνσεις επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης:

1. Σχολική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στα ΕΠΑΛ και στις ΕΠΑΣ (αντικατέστησαν σταδιακά τα ΤΕΕ),
2. Εναλλασσόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στις ΕΠΑΣ Μαθητείας του ΟΑΕΔ,
3. Μονοετή (μεταγυμνασιακή) αρχική επαγγελματική (εκπαίδευση και) κατάρτιση σε ειδικότητες ενταγμένες στα ΙΕΚ (ΟΕΕΚ).

Ο σχεδιασμός των δράσεων Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης υπάγεται επίσης στις θεσμικές αρμοδιότητες του Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, μέσω του Οργανισμού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ). Ο ΟΕΕΚ, αυτόνομος οργανισμός υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας με εκτελεστική και οικονομική αρμοδιότητα, παρέχει μεταδευτεροβάθμια αρχική τυπική μη διαβαθμισμένη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Ως Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση (ΣΕΚ) στην Ελλάδα ορίζεται κάθε μορφής διά βίου επιμόρφωση, κατάρτιση και επανακατάρτιση με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους. Απευθύνεται σε συγκεκριμένους καταρτιζομένους, που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό και συμπληρώνει τα μαθησιακά αποτελέσματα που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο της γενικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ή στο πλαίσιο προηγούμενης εργασιακής ενασχόλησης. Η ΣΕΚ υλοποιείται εκτός του θεσμοθετημένου συστήματος επάλληλων τυποποιημένων βαθμίδων Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Στην Ελλάδα ο δημόσιος φορέας διά βίου μάθησης, δηλαδή ο φορέας ο οποίος σχεδιάζει και αναλαμβάνει δράσεις εκπαίδευσης-επιμόρφωσης ενηλίκων πολιτών (18 ετών και άνω) έξω από το τυπικό σύστημα είναι η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ) που υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Στόχους της ΓΓΔΒΜ αποτελούν η διεύρυνση της μαθησιακής διαδικασίας και η παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών σε όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων, μέσω ευέλικτων προγραμμάτων μάθησης, κινούμενων σε ένα ευρύτατο φάσμα θεματικών πεδίων, ικανών να ανταποκριθούν και στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Τέλος επισημαίνεται ότι εκπαίδευση και κατάρτιση, σε διάφορα επίπεδα, παρέχεται και από άλλα Υπουργεία και φορείς όπως το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, η ΓΣΕΕ, η Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων, η ΓΣΕΒΕΕ, ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών, η Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου και η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία.